

PESCAVET - Иновации за професионалистите в песча-туризъм дейности

Еразъм+, KA202 – Стратегически партньорства за професионално образование и обучение

Проект N° 2020-1-LV01-KA202-077503

ИП1: Обобщен, сравнителен доклад за нови процеси и маркетингови техники за проектиране, популяризиране и обзор на продукти/услуги в песча-туризма

*Този документ е публикуван в рамките на проект PESCAVET
с приноса на Европейския съюз, програма Еразъм+.*

Подкрепата на Европейската комисия за създаването на тази публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява само възгледите на авторите и Комисията не може да носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в него.

Съдържание

Въведение	4
1. Ключови констатации за песча туризма в страните-партньори: сравнителен анализ.....	6
1.1. Демография	6
1.2. Образование и ниво на обучение	9
1.3. Предишен опит в туризъм и рибарство	11
1.4. Комуникационни и маркетингови дейности в песча туризма	13
1.5. Риболов – установена туристическа дейност в страните - партньори.....	14
1.6. Местното морско природно наследство и традиционната риболовна култура в страните - партньори	15
1.7. Идеи/възприятие за предприемачество и иновации.....	16
1.8. Подкрепящи инструменти за операторите в песча туризма	18
1.9. Необходимост от образование/ обучение през целия живот	21
2. Ключови теми за разработване на учебните глави/модули ИП2 и ИП3.....	24
3. База от познания за новите процеси и маркетингови техники за продукти/услуги в песча туризма: сравнителен анализ на най-добрите практики от всички партньорски страни	25
4. Заключение/ ключови точки от доклада за сравнителния анализ	27

Въведение

Професионално иновационно обучение за дейности в областта на песча туризма – проект PESCAVET е съфинансиран от Европейската комисия по програма Еразъм+, дейност KA2 „Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики – стратегически партньорства за професионално образование и обучение“. Общата цел е разработването на качествени и иновативни курсове за обучение на професионалисти, свързани с песча-туризма.

Целевите групи на проекта са професионалисти, заети в сектора на песча туризма и/или безработни, които имат интерес да работят в сектора.

Проектът насърчава прилагането на иновативни обучителни курсове, ориентирани към увеличаване на възможностите за устойчиво предприемачество и развитие на експертния опит на професионалистите за справяне с предизвикателствата, идентифицирани в тази област. Проектът цели за да повиши осведомеността относно възможностите за кариера в туризма, свързан с рибарството и подобряването на техните умения чрез прилагане на сравнителен анализ на нови процеси и маркетингови техники за проектиране, популяризиране и обзор на продукти или услуги в песча туризъм (ИП1). В рамките на ИП1, партньорството има за цел да разработи 4 национални доклада в Латвия, Италия, Кипър и България, за да събере информация за текущата ситуация на песча-туризма във всяка страна-партньор.

Настоящият доклад анализира националните данни и резултати, извлечени от въпросниците, разпространени във всички партньорски страни, на които са отговорили професионалисти, работещи в морския сектор. Партньорите подчертават идеята, че винаги трябва да се спазва определен набор от минимални стандарти, независимо от разликите в ситуацията с песча туризма в техните страни и разработиха въпросника в подкрепа на PRISM като лидер на ИП1 на проекта. Събирането на въпросници беше затруднено от пандемията COVID и спирането на дейностите по песча туризъм през последните 18 месеца. Този доклад е продукт на съвместни усилия на всички страни-партньори, с резултатите от 45-50 въпросника във всяка страна-партньор, с цел събиране и представяне на най-добрите практики за песча туризъм на национално ниво.

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

Основните цели на националните доклади са:

- установяване на база за познания за нови процеси и маркетингови техники за продукти и услуги в песча туризма;
- осигуряване на оптимална рамка от знания за развитието и подобряването на предприемачеството в песча туризъм, която да се използва не само по време на продължителността на проекта, но и по-важното - след неговото приключване;
- получаване на цялостна идентификация и разбиране за предизвикателствата, силните страни и възможностите, свързани с проектирането, разработването и популяризирането на продукти и услуги в песча туризма във всяка страна - партньор;
- проверка за вече разработени добри практики в участващите страни и сравняване с други страни от ЕС;
- идентифициране и анализ на техники, използвани за проектиране, популяризиране и оценка на продукти и услуги в страните партньори, като същевременно предоставя информация, необходима за успешно проектиране и разработване на конкретни и допълващи се инструменти за обучение в участващите страни, насочени както към учащите, така и към учителите;
- оценка на съществуващите нива на знания относно песча туризма и оценка на най-добрите практики с акцент върху това как данните от сравнителните показатели могат да бъдат използвани в курсовете за обучение по проекта;

Този окончателен „Сравнителен, обобщен доклад за нови процеси и маркетингови техники за проектиране, популяризиране и обзор на продукти или услуги в песча туризма“ съдържа идентифицираните най-добри практики и свързаните с тях резултати за развитието на песча туризма в цяла Европа.

1. Ключови констатации за песча туризма в страните - партньори: сравнителен анализ

1.1 Демография

От демографска гледна точка, в Италия (I), България (BG), Кипър (CY) и Латвия (LV), **по-голямата част от анкетираните са мъже: 85% (I), 78% (BG), 68,3% (CY) и 89% (LV). Възрастта на професионалистите в песча туризма е подобна в страните - партньори: 45% (I), 48% (BG) и 31,7% (CY) са на възраст 41-55 години. В Латвия 70% са на възраст 56-65. Най-младата група на възраст 30-40 е само 4% от анкетираните.**

Професионалистите, заети основно с рибарство и работа в морския сектор в Италия, са предимно от Палермо - 30% от отговорилите, другите - от малки острови на Сицилия и различни градове по морското крайбрежие, от широк географски район в Сицилия. Професионалистите, заети предимно с рибарство и работа в морския сектор в Кипър са основно от Лимасол – почти 70% от отговорилите, а другите от Никозия. Само малка част от анкетираните са посочили, че са от Ларнака и малък процент от тях не са посочили град на местоживеене.

Професионалистите, заети предимно с рибарство и работа в морския сектор в България са предимно от големите градове Бургас и Варна. Има представители от малки крайбрежни градове като Каварна, Приморско, Несебър и Шабла. В Латвия професионалистите, заети предимно с рибарство и работа в морския сектор са от районите на Юрмала и Енгуре, дължащо се на географската област в близост до морето, до Рига и аспектите на разпределение на населението.

По отношение професиите на анкетираните, **в Италия** 45% от респондентите са експерти и професионалисти в рибарството и туризма, а 22,5% са представители на бизнес, специализиран в туризъм. **Само 10% са от бизнеса в сектор песча туризъм** и 7,5% са с бизнес специализиран в рибарство.

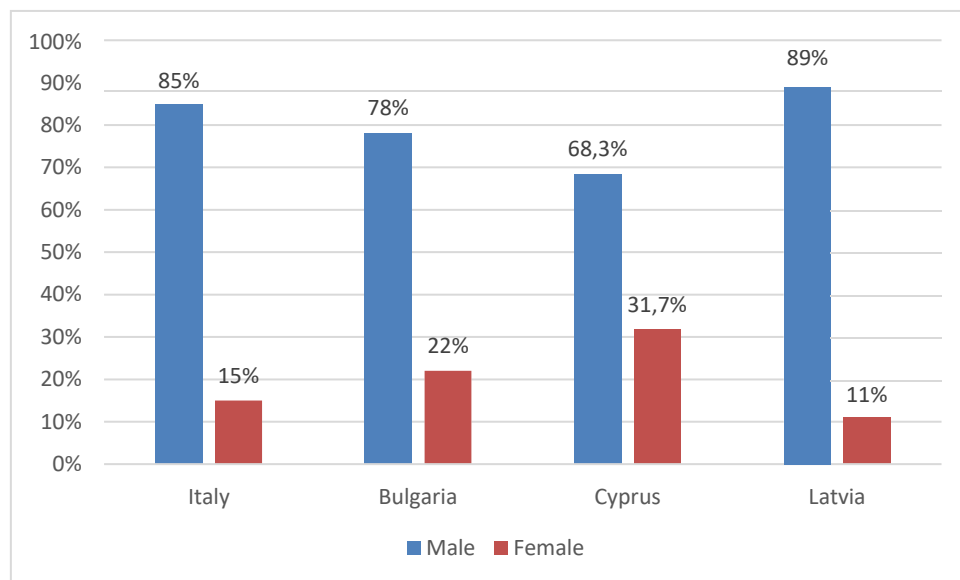
В България най-висок е процентът на тези, които имат бизнес специализиран в рибарството (44%). Експертите и професионалистите в сферата на рибарството заемат 36%.

В Кипър, най-висок процент от респондентите са експерти и професионалисти в рибарство и туризъм (22%). Представителите на образователни институции в областта на морски науки и рибарство заемат 17,1%, а 7,3% са морски суперинтенданти.

В Латвия, по отношение професиите на респондентите, най-голямата група представляват експерти и професионалисти в рибарство и туризъм – 80%. Представителите на бизнеса специализиран в рибарството са 10%. Другите групи са с незначително малък брой.

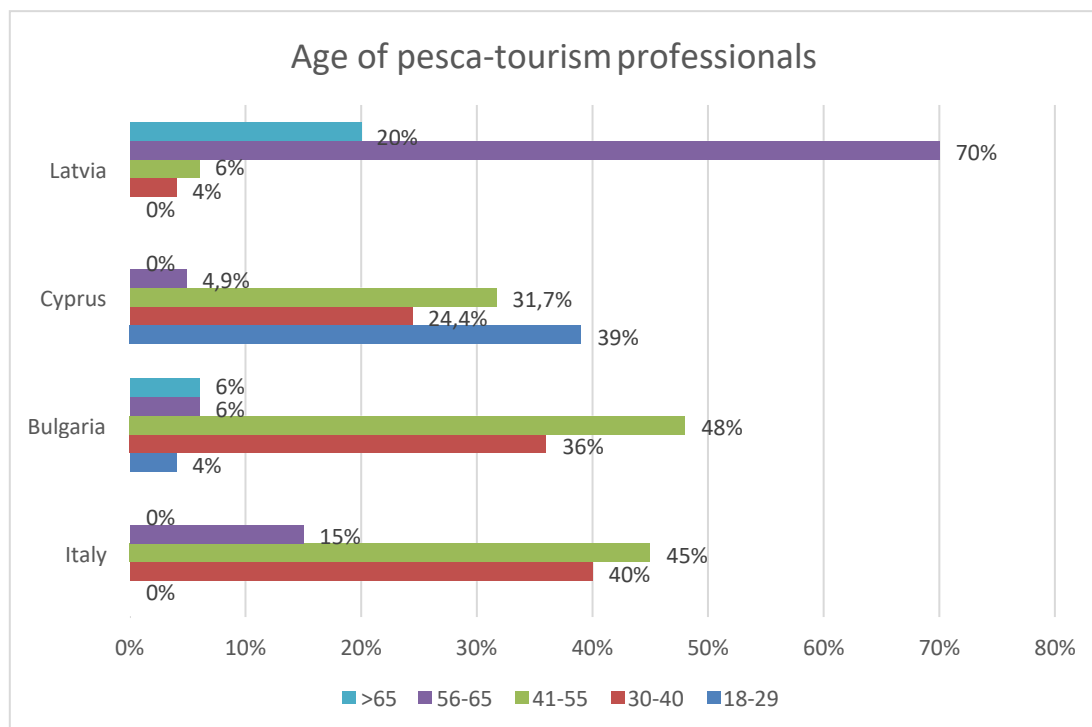
Демографското разпределение може да бъде синтезирано както следва:

Фигура 1: Пол на отговорилите

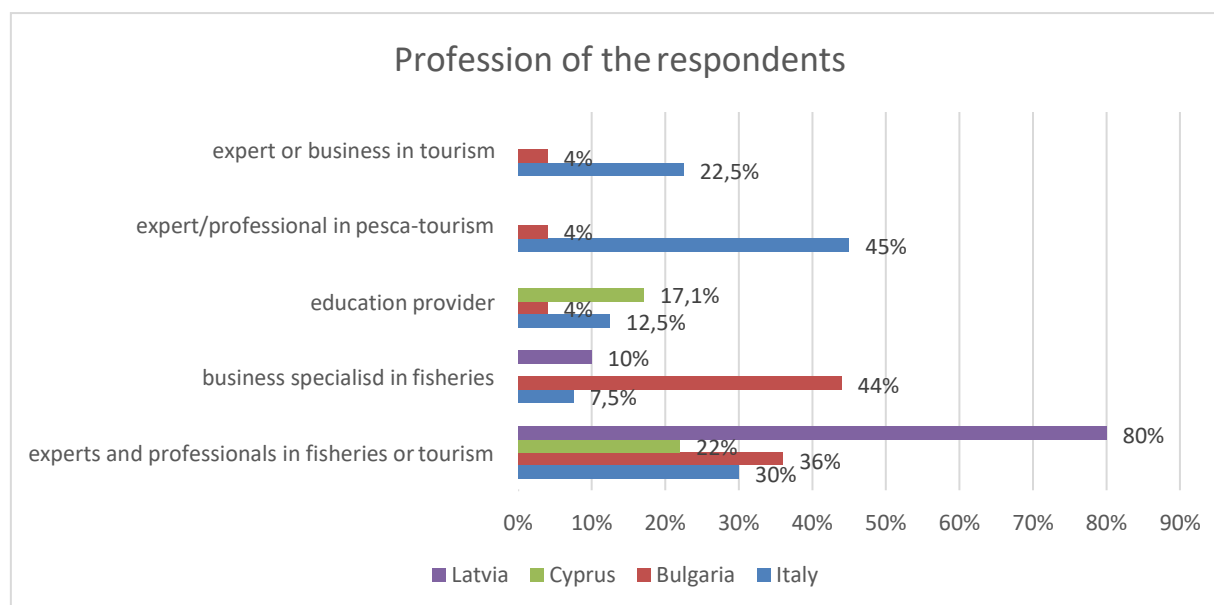
По-голямата част от респондентите са мъже във всички партньорски страни. Делът на жените е най-висок в Кипър.

Фигура 2: Възраст на професионалистите в pesca туризма

Най-значителната група е във възрастния диапазон 41-55 г., следвана от групата на възраст 30-40 години. Значителен е дялът на професионалистите на възраст 56-65 в Латвия - 70%.

Фигура 3: Професии на респондентите

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

В Латвия 80% от респондентите са експерти или професионалисти в рибарството или туризма. В Италия 45% от отговорилите са експерти/професионалисти в песча туризма, в България 44% са бизнес специализиран в рибарството и в Кипър 22% са експерти или професионалисти в рибарството или туризма. Данните са значително разпределени и всяка страна има специфична ситуация по тази тема.

1.2 Образование и ниво на обучение

По отношение степента на образование в Италия, респондентите са отговорили, че тяхното най-високо ниво на образование е **средно образование** (37,5%) и бакалавърска степен (25%). 17,5% имат магистърска степен и колежанско образование. Само 2,5%, от респондентите не са завършили средно образование. Относно степента на образование в България, респондентите, които са заявили, че тяхното най-високо ниво е **средно образование** са 56%, **магистърска степен** - 18%) и приблизително 16% от респондентите имат докторска степен. В Кипър респондентите са посочили като най-висока степен на образование **магистърска степен** (61%) и бакалавърска степен (22%), 9,8% имат докторска степен или по-висока, а 4,9% от респондентите са завършили колежанско образование и най-малък е процентът на тези със средно образование. В Латвия, по отношение степента на образование, респондентите са заявили за най-високо ниво средно образование (16%), основно образование (30%) и колеж (44%). Само 10% от респондентите имат бакалавърска или магистърска степен.

На въпроса били ли са обучавани за риболов, респондентите в Италия са отговорили с **НЕ** (50%) и същия процент с **ДА**. В България 68% от анкетираните признават, че **не са имали предишно обучение за риболов**, а около 1/3 са отговорили че са имали такова (32%). В Кипър отговорите са **сходни** - 65,9% от респондентите са отговорили с **НЕ** и 34,1% с **ДА**. В Латвия **100%** от респондентите твърдят, че **не са имали предишно обучение по риболов**.

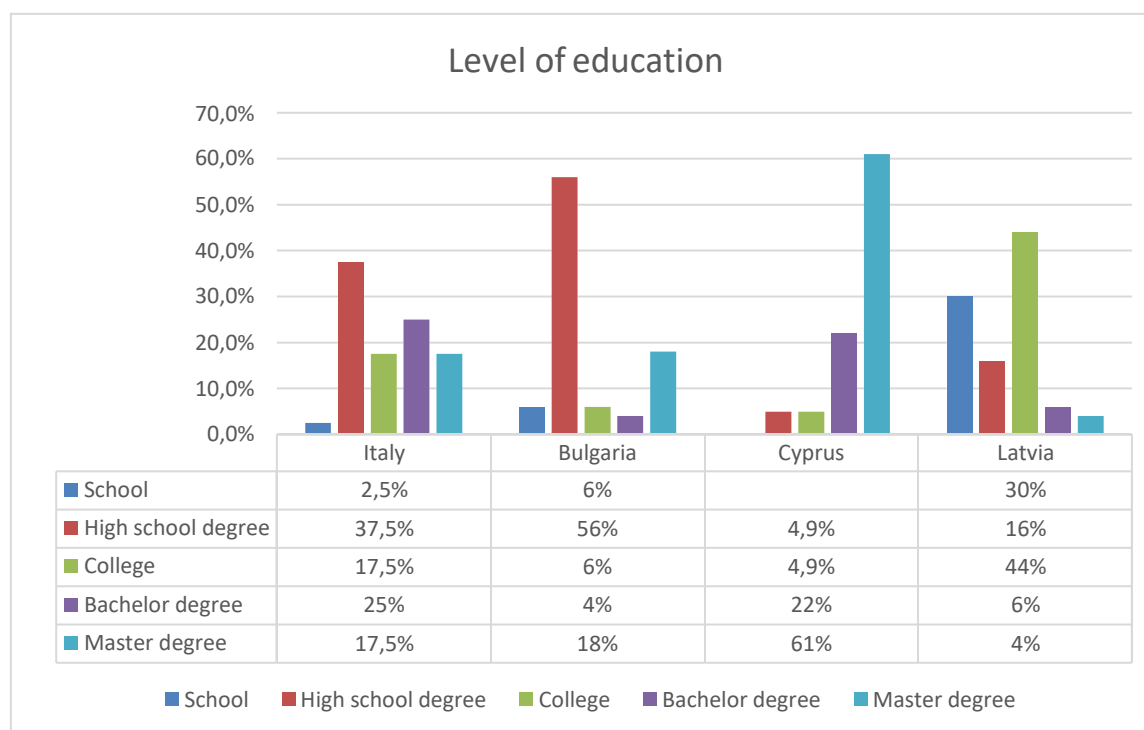
На подобен въпрос дали респондентите са били **обучавани за песча туризъм**, в Италия 87,5% са отговорили с **НЕ**. Само 16% от респондентите в България са заявили, че са имали предишно обучение за песча туризъм, а **84%** нямат такъв опит. В Кипър с **НЕ** са отговорили **92,7%**.

100% от респондентите в Латвия са отговорили, че не са имали предишно обучение за песка туризъм!

В Италия 62,5% от респондентите изглежда не са имали предишно обучение по предприемачество, иновации и бизнес, а 37,5% са били обучавани в тези области. В България 36% от респондентите споделят, че не са имали предишно обучение в тези области. В Кипър 34,1% от респондентите не са били обучавани в тези области. Отговорите в трите партньорски страни са много подобни. В Латвия 10% от респондентите споделят, че са имали някакво предишно обучение в областта на предприемачеството, иновациите и бизнеса, а **90% са отговорили отрицателно.**

Резултатите за образованието и обучението могат да бъдат представени графично както следва:

Фигура 4: Степен на образование

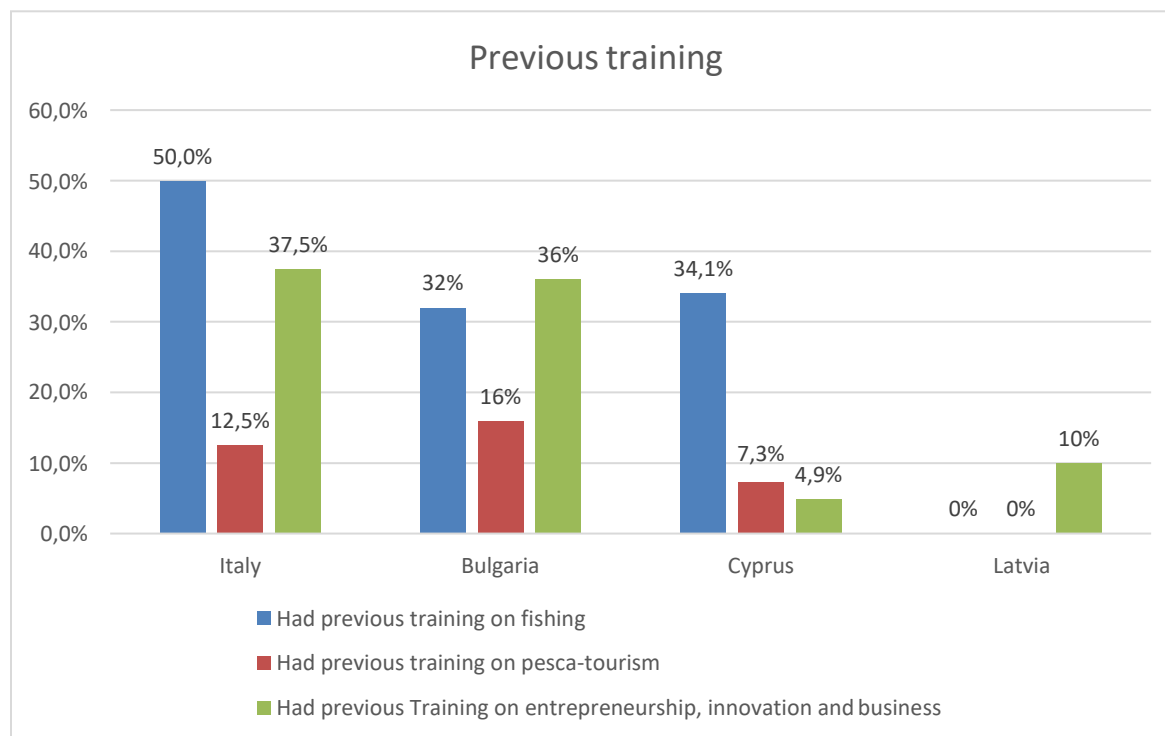

Степента на образование е наистина разнообразна и варира от страна на страна. Следва да се отбележи високото ниво на образование в Кипър.

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

Фигура 5: Предишно обучение по риболов, песча туризъм, предприемачество, иновации и бизнес

От графиката се вижда ясно, че в три от страните - Италия, България и Кипър ситуацията е сходна – ниско равнище на допълнително обучение на професионалните рибари. Латвия има най-лошия сценарий без обучение по риболов и песча туризъм.

1.3 Предишен опит в туризъм и рибарство

В Италия 75% от респондентите имат предишен опит в бизнеса свързан с песча туризъм, а 25% нямат предишен опит с работа в сектора.

В България само 4% от респондентите казват, че са работили в областта на песча туризма в миналото. **В Кипър** висок процент от респондентите - 95,1% посочват, че не са имали никакъв предишен опит в песча туризъм бизнеса, а 4,9% имат предишен опит в сектора.

В Италия 54,5% от респондентите имат от 1 - 3 години опит в сектора. 21,2% имат 8 -10 годишен опит, 18,2% имат 4 - 7 години опит и само 6,1% имат повече от 10 години опит в песча туризма, тъй като тази дейност е доста млада в Италия.

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

В България, тъй като само 4% от респондентите са отговорили, че имат опит в областта на песча-туризма и предоставените отговори са два, не може да се систематизира достатъчно информация. Единият респондент е посочил, че има опит между 4-7 години, а другият е заявил опит от над 10 години. **Същото се отнася и за Кипър**, където малко на брой респонденти са декларирали опит в песча туризма. **В Латвия никой от респондентите не е посочил предишен опит в песча туризма..**

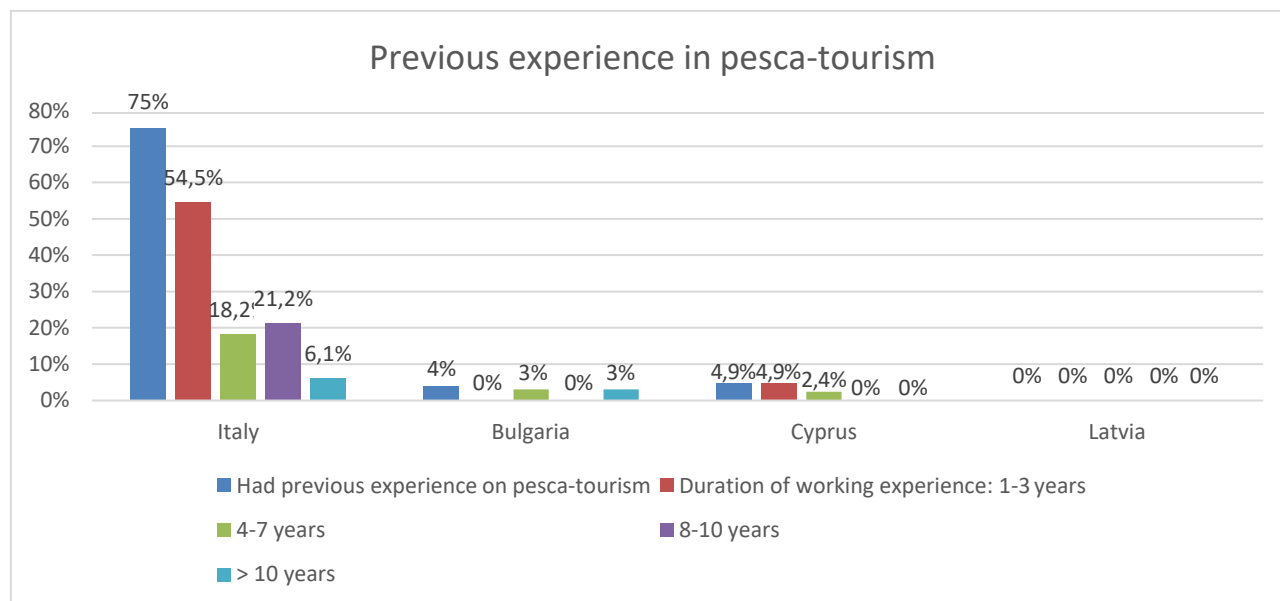
Основният продукт/услуга, предлаган от професионалистите в Италия в е местна гастрономия, посочен от 75% от респондентите с 30 отговора. Посещения на природни забележителности следва с 27 отговора, представляващи 67,5% от услугите, предлагани от операторите в песча туризма. Уроците по риболов са 60% от предлаганите услуги/продукти с 24 отговора. С 6 отговора, представляващи 15 % от всички, са посещенията на рибарски селища.

В България двама респонденти са отговорили, че предлагат посещения на природни забележителности и още двама са отговорили, че организират екскурзии до рибарски селища. Според услугите и продуктите свързани с песча туризъм в Кипър, повечето от респондентите не са 100% въввлечени в песча туризма: за 80,5% от тях този въпрос не е приложим. 7,3% от респондентите предлагат съвети свързани с рибарството, а 2,4% от респондентите дават уроци по риболов, осъществяват посещения на рибарски селища и на природни забележителности, популяризират на рибни продукти и местна гастрономия.

В Латвия основната услуга предлагана от респондентите е местната гастрономия (60%) и природни забележителности (24%), а 16% от респондентите са избрали опцията “неприложимо“.

Опитът в туризма и риболова могат да се синтезират в следната графика:

Фигура 6: Опит в песча туризъм

С изключение на Италия, всички други страни имат малко респонденти с предишен трудов опит в песча туризма. В Италия опитът е предимно от 1-3 години.

1.4 Комуникационни и маркетингови дейности в песча туризма

Комуникационните и маркетингови дейности, които респондентите в Италия извършват в своята песча туризъм дейност, са основно свързани със социални медии и интернет съвместно с хотелите и ресторантите в местния регион и туристически професионалисти като туроператори и туристически агенции. Респондентите от България са заявили, че само интернет и телефонните разговори са основните средства, които дават резултат по отношение на комуникационни и маркетингови дейности. В Кипър отговор „НЕ Е ПРИЛОЖИМО“ са дали до 60% от анкетираните. Други използват социални медии и каналите за комуникация, утвърдени в морската индустрия. По-голяма част от респондентите в Латвия разкриват, че само личните контакти и връзки са основните комуникационни и маркетингови дейности в песча туризма.

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

1.5 Риболов - установена туристическа дейност в страните партньори

На въпрос за риболова като установена туристическа дейност в **Италия**, **87,5%** от респондентите са съгласни, че в Италия, в районите на местоживеенето им **риболовът е обичай и традиция**, докато 12,5% не считат риболова за традиционна дейност. В България **100%** от респондентите са посочили, че риболовът е установена туристическа дейност в страната. В Кипър **56,1%** от респондентите посочват, че в районите на местоживеенето им **риболовът е обичай и традиция**, а 43,9% не считат риболова за традиция в техните райони.

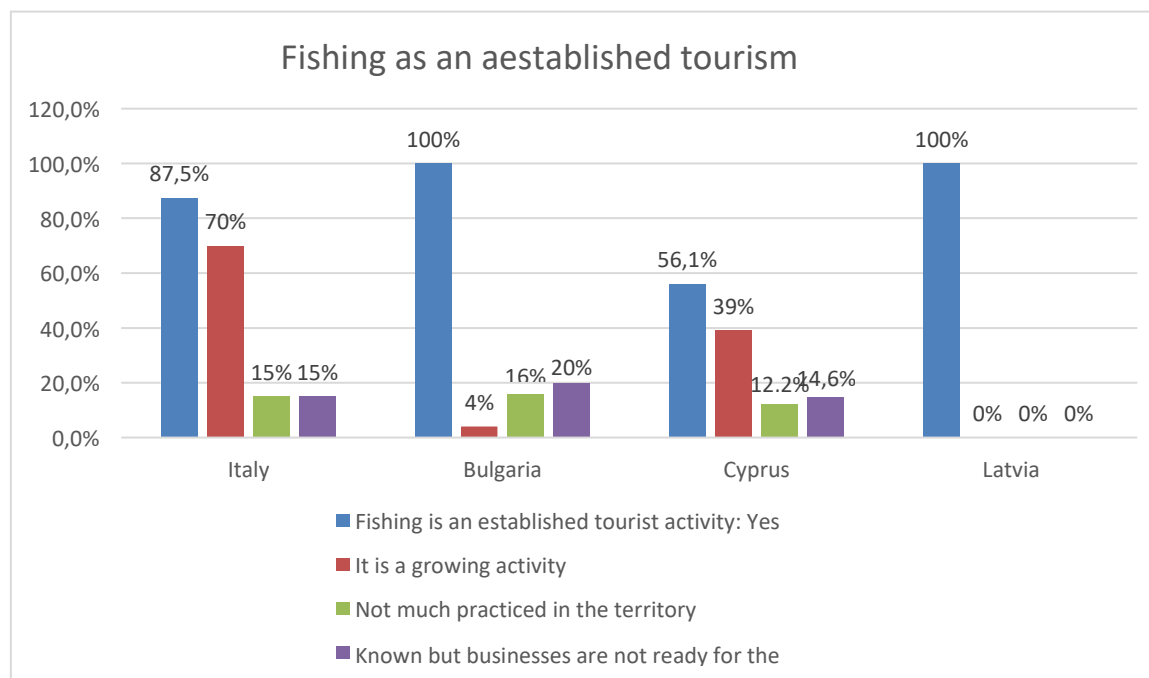
На подобен въпрос и до каква степен песча туризмът е практикувана дейност на тяхната територия, респондентите са дали следните отговори:

- **В Италия 70%** от тях са съгласни, че **песча туризмът е нарастваща дейност**, 15% са отговорили, че не е много практикувана на тяхната територия и 15% са отговорили, че е известна, но бизнесът не е готов да излезе на пазара.
- **В България липсва осведоменост за практикуване на песча туризъм на местно ниво. 56%** от респондентите **не знаят дали такива дейности се практикуват на техните територии**. 4% от отговорилите намират песча туризма за важна дейност, а други 4% са съгласни, че е нарастваща дейност.
- **В Кипър 39%** са съгласни, че **песча туризмът е нарастваща дейност**, 22% нямат представа, 14,6% приемат, че песча туризмът е известен, но бизнесът не е готов за пазара, 12,2% са съгласни, че песча туризмът е важна дейност и някои считат, че той не се практикува на тяхната територия;
- **По-голяма част от респондентите в Латвия разкриват, че риболовът е установена туристическа дейност в страната. 80%** от респондентите са отговорили, че **песча туризмът не се практикува в Латвия**, а 20% са отговорили „Не зная“.

Тази секция може да бъде представена със следната графика:

Фигура 7: Риболовът като установена туристическа дейност

Във всички страни риболовът се счита за добре установена туристическа дейност. В Италия и Кипър pesca туризмът се усеща като нарастваща дейност.

1.6 Местното морско природно наследство и традиционната рибарска култура в страните партньори

На въпроса дали респондентите желаят да популяризират местното морско природно наследство или традиционната рибарска култура, която те харесват, отговорите в Италия са:

- Малките острови (6)
- Местна култура и традиции (3)
- Оpozнаване на крайбрежието (3)
- Рибарски техники от миналото на по-малките острови (2)
- Туристически атракции като малки рибарски селища, известни забележителности (2)
- Местни риби

На въпроса “Кое местно морско природно наследство и традиционна рибарска култура бихте желали да популяризирате във вашия район?”, респондентите от България са отговорили, че могат да покажат черноморското природно

наследство - защитени природни територии, природни и археологически резервати, делти, местообитания на птици, и т.н., а от традиционния риболов - рибарски селища, мидени ферми, риболов на традиционни видове риба като сафрид, зарган, риби от семейство „Попчета“. **В Кипър**, на въпроса дали респондентите биха искали да популяризират местното морско природно наследство или традиционна рибарска култура, която харесват, **80%** са отговорили, **че наистина не знаят или НЕ Е ПРИЛОЖИМО**. Някои от тях желаят да популяризират занаятчийски риболов, риболов с гмуркане, екологичен устойчив риболов - рибарите опазват околната среда за увеличаване на рибната популация, риболов на инвазивни видове с туристи, познания за риболов като цяло. Някои искат да популяризират Лимасол за риболов на ракообразни, лаврак, дребномащабен крайбрежен риболов или дребномащабен, свързан с риболов туризъм за подкрепа на дребните рибари с алтернативи и икономически стимули, които ще им позволят да повишат осведомеността за песака-туризма **в Кипър**. Други искат да укрепят морското пространство и биха искали да приемат члена на ЕС за риболовните турове. Традиционният мрежов риболов/практики/дребномащабният риболов са някои от другите отговори. Също така в Кипър зоната Зиги е най-известната зона на рибари и риболовни дейности и практики. Зиги е най-разпространената зона за риболов. **В Латвия**, на въпроса „Кое местно морско природно наследство и традиционна риболовна култура бихте искали да популяризирате във вашия район?“, респондентите са отговорили, че тук трябва да продължи риболовът на писия и херинга. Всички респонденти са отбелязали, че **риболовът с лодка или от брега е най-честата практика** в Латвия.

1.7 Идеи/възприятие за предприемачество и иновации

В Италия респондентите са съгласни, че риболовът е традиция в техните райони с **95%** положителни и **5%** отрицателни отговори. **В България** **100%** от анкетираните са отговорили, че риболовът е традиция в региона, в който живеят. **В Кипър** респондентите също са съгласни, че риболовът е традиция в техните райони с **82,9%** положителни и **17,1%** отрицателни отговори. **В Латвия** всички респонденти потвърждават, че риболовът е традиция в страната.

Когато става въпрос за иновации, **в Италия** респондентите посочват, че приемат иновативни стратегии от всякакъв вид в ежедневиия си бизнес (**57,5%**), докато **42,5%** декларират, че не го правят.

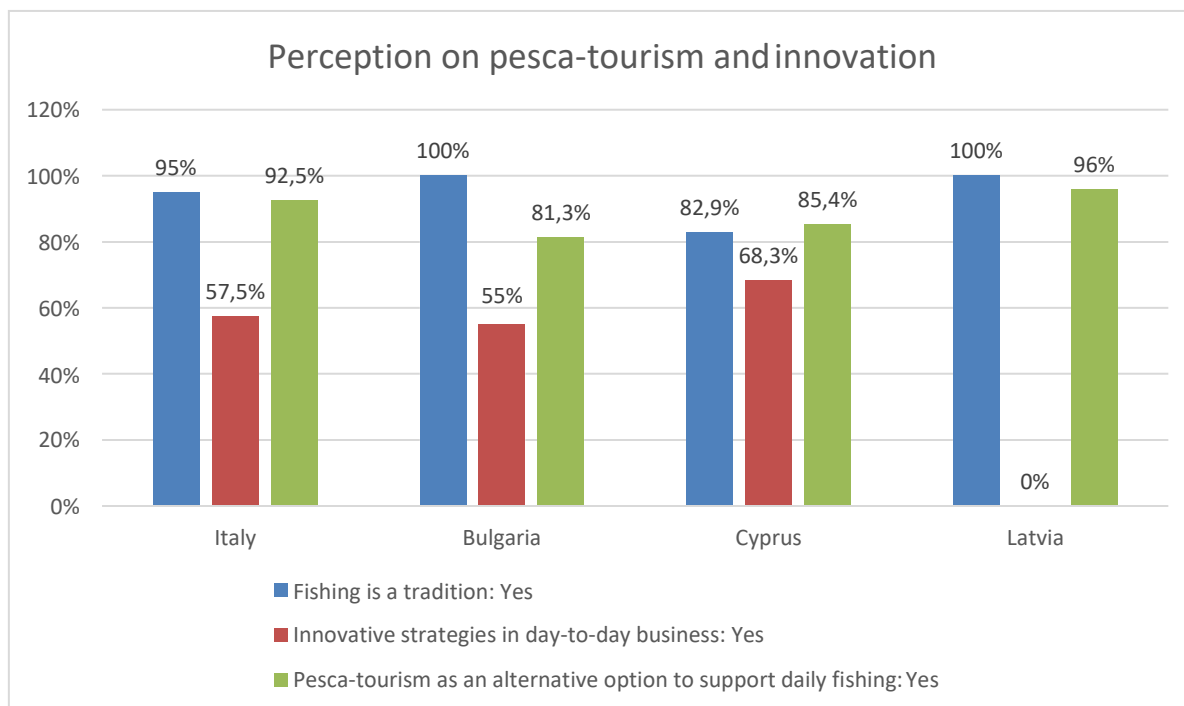
В България 55% от респондентите споделят, че не използват иновации в ежедневиия си бизнес. Обаче 45% са отговорили, че прилагат иновативни стратегии от всякакъв вид в ежедневиата си бизнес дейност. **В Кипър 68,3% от респондентите не приемат иновативни стратегии от какъвто и да било вид в ежедневиата си работа,** докато 31,7% се съгласяват, че го правят. **100% от респондентите в Латвия** считат, че риболовната традиция на Латвия е наследство, което трябва да бъде защитено, и не вземат предвид иновациите в тази област.

В Италия 92,5% са съгласни, че песака-туризмът може да бъде алтернативен вариант за подкрепа на ежедневиия им риболовен бизнес или за подпомагане на риболовния бизнес в техните райони. 7,5% не са съгласни с това твърдение. **В България** голям брой респонденти виждат потенциала, който песака-туризмът има като алтернатива за подкрепа на риболовния им бизнес - **81,3%.** **В Кипър 85,4%** са съгласни, че песака-туризмът може да бъде алтернативен вариант за подкрепа на ежедневиия им риболовен бизнес или за подпомагане на риболовния бизнес в техните райони. 14,6% не са съгласни с това твърдение. **В Латвия 96%** от респондентите смятат, че песака туризмът би могъл да бъде опция за подпомагане на техните риболовни дейности. 4% от анкетираните не са дали мнение.

В Италия 70% от отговорилите на въпросниците PESCAVET са съгласни, че рибарите имат достъп до финансиране и регионални или национални фондове, а 30 % не са съгласни с това твърдение. **В България 76%** от професионалистите в риболовната индустрия казват, че рибарите имат достъп до регионални и/или национални средства за своя бизнес. Според мнението на **61%** от специалистите в Кипър, рибарите имат достъп до финансиране и регионални или национални фондове с процент, а 39% не са съгласни с това твърдение. В подобен въпрос хората бяха попитани дали имат някакъв достъп до държавно финансиране за различни действия като преустановяване на риболовна дейност, преждевременно пенсиониране и др. **В Италия** отговор да са дали повечето от тях - **67,5%,** докато 32,5% не съгласен с твърдението. **В България 72%** от отговорилите споделят, че имат достъп до средства от правителството за различни действия като преждевременно пенсиониране или преустановяване на риболовна дейност. **В Кипър** отговорът е да за повечето от тях - **53,7%,** докато 46,3% не са съгласни с твърдението.

Обобщение на тази секция с графика:

Фигура 8: Възприятие за pesca туризъм и иновации

Всички държави отговарят, че pesca-туризмът е традиция в техния местен контекст и че pesca-туризмът може да бъде алтернативен вариант за подпомагане на ежедневния риболов. Също така иновациите по някакъв начин присъстват в Кипър, Италия и България.

1.8 Подкрепящи инструменти за операторите в pesca туризма

Относно подкрепящите инструменти за организациите в pesca туризма, в Италия респондентите са споменали следните:

- иболовни консорциуми (4)
- Европейският фонд за рибарство (4),
- Туроператори (3)
- Туристически информационни центрове (2)
- Фондове за адаптиране на риболовни лодки, разходи за маркетинг (разработване на уебсайтове), финансиране за риболовен туризъм (2)
- Консултанти за субсидирано финансиране в сектора
- Помощи за дизелово гориво

- Обучителни курсове
- Социални медии

В България основните инструменти за подкрепа на операторите в песча туризма са финансирани от фонд ФЛАГ проекти, финансиращи програми на ЕК като ЕФМДР. Това са отбелязали в отговорите респондентите на въпросника PESCAVET. Понастоящем е създадена Национална рибарска мрежа, насочена към осигуряване на представителство на заинтересованите страни, изграждане на капацитет, разпространение на информация за местно развитие, водено от общността и програма за морско дело и рибарство, споделяне на най-добри практики и трансфер на знания, както и подкрепа за междутериториално и транснационално сътрудничество. В Кипър, относно помощните инструменти за организациите в песча туризма, отговорилите са посочили следното:

- ЕФМДР (EMFF)
- Алтернативни доходи
- Отдел за рибарство и морски изследвания и отдел за околна среда
- Европейски фонд за рибарство
- Нови плавателни съдове и техническо оборудване
- Държавни субсидии
- Държавна подкрепа за туристически организации, целеви пазар, добър маркетинг и продажби, и промоция на риболовните дейности в страната
- Фондове за развитие на туризма и местни фондове
- Обучение, сертификати, инфраструктура, целеви местни дейности в рибарството

По-голямата част от респондентите в **Италия** са съгласни, че **има нужда от обучение за трансформиране на риболовната дейност в песча туризъм** (77,5%), а 22,5% не са съгласни с твърдението. В **България** почти $\frac{2}{3}$ от всички попълнили въпросниците посочват, че ще имат нужда от обучение и подкрепа, за да превърнат риболовната дейност в песча туризъм - 64%. От друга страна, 36% не смятат, че ще се нуждаят от допълнително обучение за процеса. В **Кипър** мнозинството от респондентите са съгласни, че има нужда от обучение за превръщане на риболовната дейност в песча туризъм (82,9%), а 17,1% не са съгласни с твърдението.

Що се отнася до обучителните курсове по песча туризъм, респондентите не знаят дали в **Италия** има курсове за обучение за песча туризъм (95%), въпреки че 5% считат, че има такива в тяхната област, район.

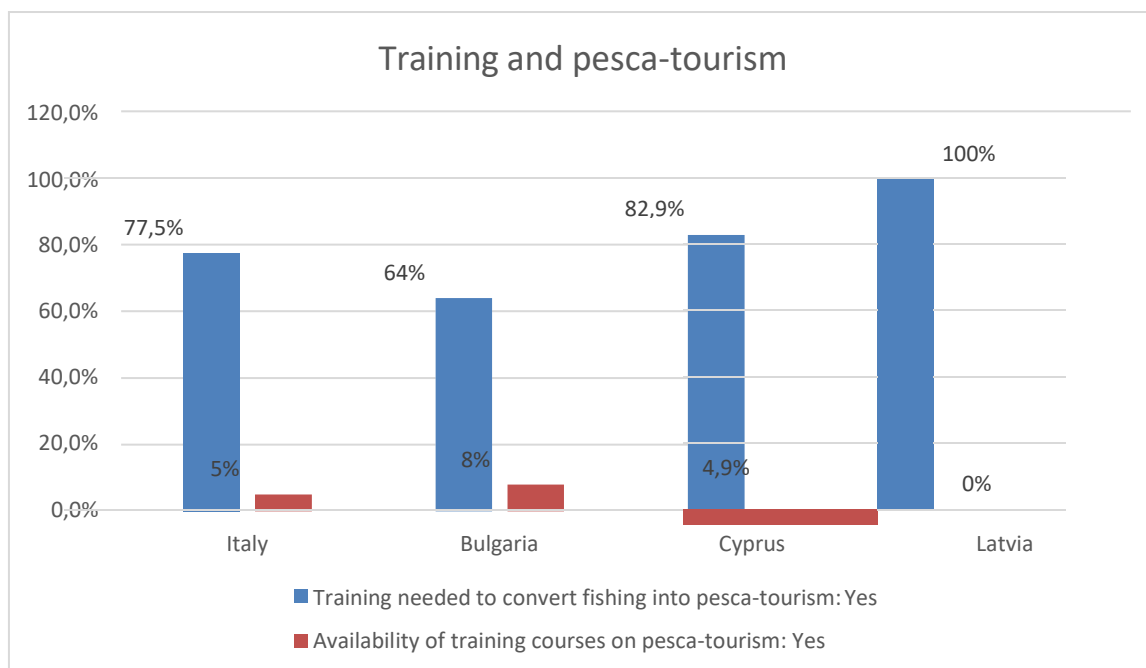
Респондентите, които са отговорили с „Да“, са дали следните отговори:

- Кооперативна лига (Legascoop), Национална федерация на риболовните компании (Federpesca), обучителни курсове на търговски асоциации
- Обучителни курсове, организирани от регион Сицилия

В България 92% от анкетираните са отговорили, че няма образователни курсове по песча туризъм в България, а 8%, които са посочили „Да“, като отбелязват, че такива добри практики могат да се намерят в проекти на ЕС и ФЛАГ. В Кипър 95,1 % от респондентите не знаят дали в страната има обучителни курсове по песча туризъм, а 4,9% подкрепят мнението, че на местно и регионално ниво има обучителни курсове. Тези, които са отговорили с „Да“ на гореспоменатия въпрос знаят за обучителни курсове за иновации, предоставени от ЕФМДР чрез агенции за развитие, специализирани курсове за устойчив песча туризъм и обучения, осигурени от местни групи за действие в областта на рибарството и отдела за рибарство и морски изследвания към Министерството на околната среда в Кипър. В Латвия почти 50% от респондентите са съгласни, че рибарите трябва да имат достъп до регионални или национални фондове за техния бизнес. Респондентите са споменали само, че основният инструмент за подкрепа е Фонда за регионално развитие и Националния фонд за селско стопанство.

Резултатите по тази тема са илюстрирани на фиг.9:

Фигура 9: Нужда от обучение за трансформиране на риболова в песча туризъм

Графиката ясно показва че е необходимо обучение за конвертиране на риболова към песча туризъм и че няма курсове за обучение на професионалистите рибари по песча туризъм.

1.9 Необходимост от образование /учене през целия живот

На въпроса: „Ако искате да започнете бизнес в песча туризъм, кои са областите, които искате да задълбочите?“, респондентите са отговорили по следния начин:

В Италия „Маркетинг в туризма“ е най-търсената тема за стартиране на бизнес в песча туризъм (80%), следван от чужди езици (45%), планиране (42,5%), бизнес управление (25%). Интересно е да се отбележи, че човешките ресурси имат 0%. **В България** на гореспоменатия въпрос анкетираните са отговорили следното :

- **Маркетинг в туризма – 48%**
- Бизнес управление – 42%
- Чужди езици – 40%
- Култура и традиции – 32%
- Биология – 10%

Нуждите на респондентите са изключително ясни и следва да се отговори с подходящо обучение, подкрепа и ресурси. **В Кипър**, за стартиращи фирми в песча-туризма, отговорилите искат да задълбочат областите на **туристическия маркетинг (24,4%)**, финанси (12,2%), култура и традиции (12,2%), планиране (22%), бизнес управление (4,9%), биология (9,8%), администрация (4,9%), хотелиерство и човешки ресурси, планиране за дългосрочна устойчивост на индустрията, информатика и цифрови технологии (2,4%)). Никой от тях не е споменал чужди езици. **Програмите за обучение, необходими на местно ниво, които все още не са налични, според отговорилите в Италия, могат да бъдат:**

- **Маркетинг в туризма (9)**
- Бизнес планиране (6)
- Курсове по чужди езици (3)
- Информационни технологии (3)
- Управление на Европейски фондове – на новата програма ЕПМДР (2)
- Риболовни техники и въвеждането им
- Присъствие на зимни курсове

- Цялостно обучение в сектора
- История
- Риболовният туризъм се свързва с инициатива на отделни лица и би било полезно да се създават консорциуми или компании, предлагащи множество услуги.

В България респондентите са отбелязали, че има нужда от обучителни програми на местно ниво, които все още не се предлагат в областта на: **песка туризъм бизнес управление в песча туръзма, маркетинг, предприемачество**. **В Кипър**, обучителните програми необходими на местно ниво, които все още липсват, според респондентите могат да бъдат:

- Обучения как да бъдем по-гостоприемни, как да се отнасяме към туристите
- **Бизнес модели, маркетинг, познания за околна среда, администрация**
- Образования
- Информатика и цифрови технологии
- Местна държавна регулаторна служба за подкрепа на местната култура и създаване на устойчив бизнес, която се грижи за страната
- Песча туризъм и устойчивост
- Морска безопасност
- Маркетинг в туризма, обучения по песча туризъм и риболовна дейност

В Латвия, всички респонденти посочват, че биха могли да присъстват на обучение по песча туризъм. На въпроса „Ако искате да започнете бизнес в песча туризъм, кои са областите, които искате да задълбочите?“, респондентите са дали следните отговори:

- **Маркетинг в туризма - 25 (50%)**
- **Чужди езици - 24 (45%)**
- Планиране - 1 (2%)
- Бизнес управление - 4 (8%)
- **Администрация - 22 (44%)**
- Хотелиерство - 0 (0%)
- Финанси - 16 (32%)
- Култура и традиции - 3 (6%)
- Биология - 1 (2%)
- **Информационни и цифрови технологии - 17 (34%)**
- Човешки ресурси - 2 (4%)

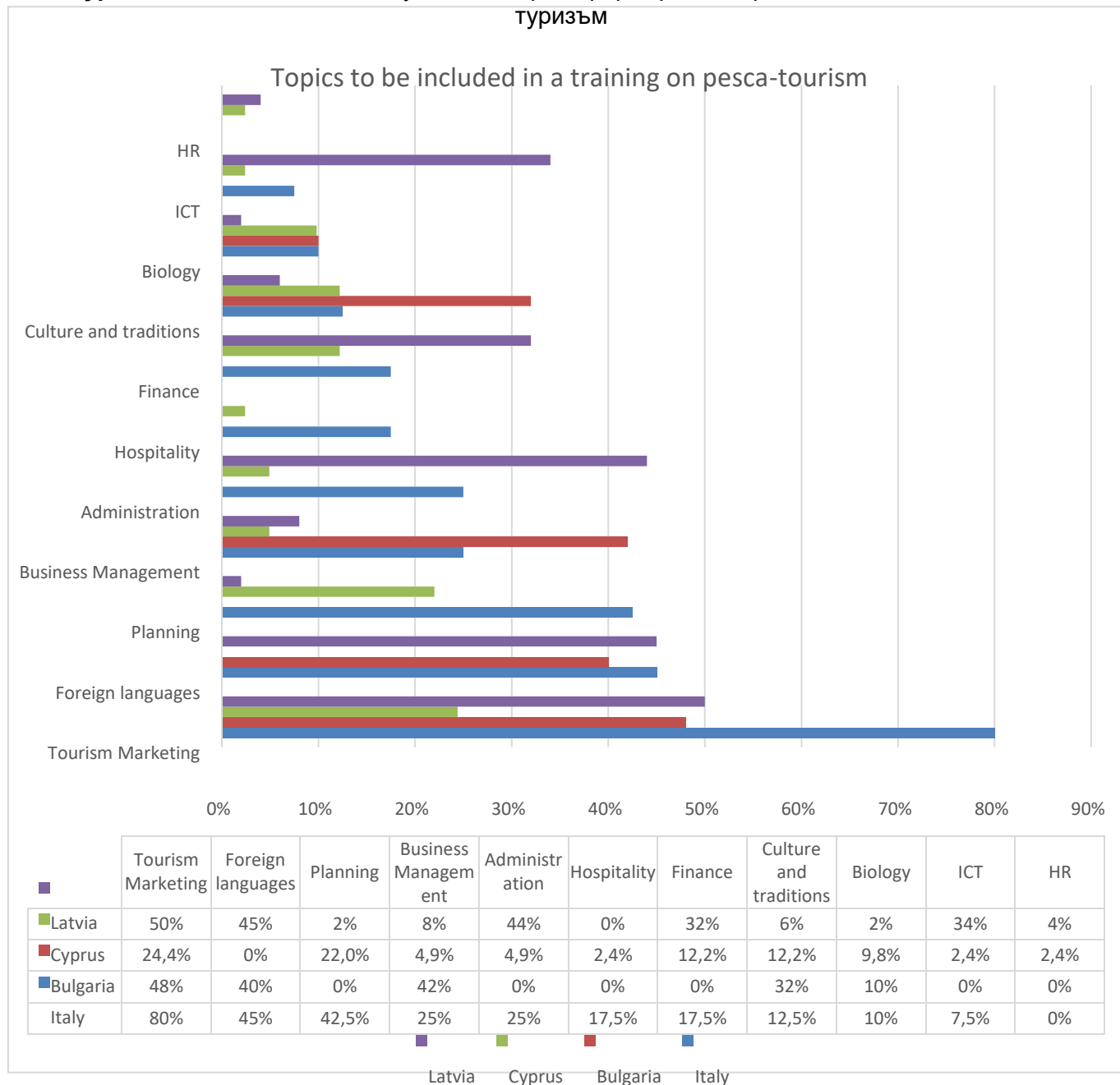
Следователно, относно необходимостта от програми за обучение на регионално ниво, отговорите са:

- Маркетинг в туризма
- Чужди езици

- Администриране на проекти
- Информатика и цифрови технологии

Фигура 10: Необходимост от обучение за трансформиране на риболовната дейност в песча туризъм

Маркетинг в туризма, чужди езици, бизнес управление и администрация са най-търсените теми, които да бъдат задълбочени и включени в обучителен курс по песча-туризъм.

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

2 Ключови теми за разработване на обучителни глави/модули по П2 и ИПЗ

Нуждите от обучение и подкрепа за развитието на песака-туризма във всички партньорски страни са:

- **Обучителни програми за развитие на бизнеса в песака-туризма** (мениджмънт, маркетинг, предприемачество, добри практики, правна рамка);
- **Обучителни програми за придобиване на знания за повишаване на конкурентоспособността и привлекателността на туристическите продукти и услуги в песака туризма** (чужди езици, култура и традиции, биология);
- **Промени в нормативната уредба по отношение на сертифицирането и разрешенията за дейности по песака туризъм, изискванията за безопасност и данъчното облагане;**
- **Конкретни мерки и подпомагащи проекти, разработвани по Националната програма Морско дело и рибарство, насочени към диверсификация на риболовните дейности с песака-туризъм и подкрепа при разработването на проекти.**

Обучението трябва да бъде насочено към знания и умения, необходими за стартиране и развитие на дейности и бизнес в песака туризма, в партньорство с туристическия бизнес и в сътрудничество със заинтересовани страни в местния риболовен и морски сектор. **Инициативите на експерти/професионалисти в риболова и туризма трябва да бъдат работни срещи, семинари и/или дискусии относно правната рамка, пряко и непряко свързана с песака туризма, финансовите възможности за развитие на песака туризма, включително инициативи и програми на МИРГ.** Срещите, семинарите и/или дискусиите трябва да позволяват на експертите да разработят стратегии, планове, проекти и подкрепящи програми за развитие на песака туризма, да разработят предложения за правна рамка (подобрения, корекция или създаване на нова) и да ги представят на политиците. **Песака-туризмът трябва да се насърчава във всички страни партньори в специализирани училища и университети, общински администрации, туристически и риболовни сдружения.**

3 База за познания за нови процеси и маркетингови техники за продукти/услуги в песча туризма: сравнителен анализ на най-добрите практики от всички партньорски страни

Обзорът на най-добрите практики за бизнес в песча туризма във всички партньорски страни е изключително полезен. В Италия от събраните въпросниците най-добрите практики са:

- Морски екскурзии, включващи риболов и барбекю за финал (5)
- Екскурзии с лодка и посещение на морски заливи за плуване (4)
- Риболовна флотилия от Св.Агата от Милитело (Sant'Agata di Militello) (2)
- Местни истории за територията, разказвани от рибарите на туристите
- Посещение на най-вълнуващите природни места и риболовен излет
- Посещение на резервата Зингаро (Zingaro), почивка за плуване и разяснения на основни методи за риболов

Например в Италия най-добрата практика „Lo Squalo boat” е добре утвърден оператор в песча туризма благодарение на своята комуникация и присъствие в мрежата, така че обединявайки традицията на риболова с нови комуникационни канали за нова услуга - pesca туризъм, който е начин за диференциране на доходите в риболовния сектор. Туристическите атракции в близост до Кастриняно ал Капо, като Санта Мария ди Леука и други известни туристически дестинации, са плодородна почва за песча туристическите дейности. **Критичният фактор за успех е комуникацията, която “Lo Squalo boat” започва преди години и сега осигурява постоянна видимост в мрежата. Това подчертава значението на комуникацията и маркетинга за сектора на песча туризма.**

Тъй като песча-туризмът не се практикува широко в България, има много малко сценарии за добри практики, които могат да бъдат споделени. Респондентите са отговорили, че риболовът с лодка или яхта и пикник на плажа или крайбрежието е най-разпространената и призната добра практика в страната.

Добри практики за песча туризъм бизнес в Кипър:

- Развитие на занаятчийски риболов
- Риболовни чартъри за пелагични видове риба, туристически риболов с въдици и мрежи
- Регулации на ЕК

- Забавления в рибарски селища, хотелски апартаменти и образователни групи от цялата страна
- Увеличаване на доходите при намаляване на риболовния натиск
- Онлайн реклама за риболов
- Предоставяне на информация за морската среда и крайбрежното биоразнообразие, наблюдение на професионалната риболовна дейност
- Устойчив риболов
- Проект CHERISH – с участие на МИПГ Пафос (Flag Paphos) – проект за риболовен туризъм <https://www.interregeurope.eu/cherish/>
- Уроци по риболов

Насърчаването на риболовния туризъм, в допълнение към икономическите и други ползи за Лимасол и Кипър като цяло, ще допринесе значително за опазването на морското богатство, тъй като няма да причини трайни щети на морското дъно, като в същото време се очаква в значителна степен да съдейства за популяризирането на средиземноморското морско културно наследство, и по-специално местните продукти и традиции.

Въпреки, че много от тези риболовни зони сега са много близо до популярни туристически дестинации, се смята, че ползите от развитието на туризма обикновено не достигат до риболовните общности. **Риболовният туризъм ще даде възможност на туристите да се свържат с местните общности,** предлагайки уникални преживявания както на посетителите, така и на операторите.

Както се подчертава, **икономическото състояние на рибарските общности може значително да се подобри чрез обогатяване на туристическата оферта.** В същото време това ще създаде **нови източници на доходи за традиционните рибари** и очевидно ще накара младите специалисти, които, вероятно разочаровани, са планирали или търсили начини да се оттеглят от тази област, да се замислят.

Практиките в Румъния и Турция са ориентирани основно към риболова като хоби и благоприятстват свободното време, тъй като това е основна цел на посещенията на места. В България риболовните турове се организират за туристи като развлекателна дейност, която подобрява ваканционното преживяване и обикновено включва обяд, плуване, пикник, слънчеви бани.

В Румъния има практика за посещения на традиционни рибарски селища

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея. Номер на проект 2020-1-LV01-KA202-077503

и дегустации на местна гастрономия, посещения на обекти на природно наследство и наблюдение на птици в делтата на река Дунав. В малката компания, организираща пътуванията, работят знаещи, ентузиазирани хора, които трябва да разкажат на туристите всичко, което искат да знаят за Дунав. Компанията за песча туризъм разполага с моторни лодки, специално оборудвани за настаняване на посетители и имат уговорка с местните рибари. Туристическата лодка се приближава до рибарите по време на работа и рибарите им разказват за работата си и показват улова си.

В Черно море има различни условия за риболов, в сравнение със Средиземно и Егейско море. Основният риболовен сезон е от април до средата на юни и от септември до средата на ноември. Но това е добра възможност за продължение на летния туристически сезон.

4 Заключение/ключови точки от доклада за сравнителния анализ

Секторът на риболовния туризъм не е новост в Италия. През последните години има много инициативи на предприемачи и риболовни кооперации. Въпреки това очакваните резултати все още не са постигнати, защото продължава да е трудно за фирми, с предмет на дейност риболов да работят в професионалния туристически сектор. **Основен проблем е да се създаде ефективна мрежа между операторите на приемачи съоръжения /пристанищни и др./, рибарите и туристическите агенции, за да се привличат туристи от целия ЕС.**

Риболовният сектор на Кипър в момента е изправен пред значителни проблеми с устойчивостта, дължащи се на различни фактори, като прекомерен улов на някои дънни и пелагични видове, ниска производителност на региона, ограничаване на риболовните полета в Кипър поради турската окупация, липса на професионални обучение за рибарите на съвременните методи за риболов и навигация, както и предпочитанията на потребителите към специфични видове риби в комбинация с трудното приемане на нови видове. Освен това нарастващото присъствие на чужди видове изостря негативните ефекти върху екосистемата и рибарството. Също така е необходимо да се подобри системата за маркетинг на рибни продукти.

Организирането и предоставянето на риболовни обиколки с лодка се счита за равнозначно на песча туризма или това е основната дейност, която може да бъде свързана с песча туризма в Румъния, България и Турция. Туровете се предлагат основно от частни фирми в туризма и морския транспорт (туристически агенции, морски транспортни оператори).

Има добри възможности за развитие на песча туризма в България. Необходим е активен диалог, насочен към адаптиране и подобряване на правната рамка, свързана с развитието на песча туризма, чрез включване на съответните заинтересовани страни - експерти в областта на риболова и туризма, включително представители на МИРГ, риболовни асоциации или съюзи, институции по морско дело и рибарство, политици, образователни институции с учебни курсове по туризъм, морско дело и рибарство.

Налице е необходимост от обучение свързано с развитие на песча туризъм за професионалисти в риболова и туристическия бизнес.

Инициативи за популяризиране на песча туризма в България могат да играят значителна роля за неговото развитие.

Възможностите за развитие на песча туризма в България са в следните направления:

- Професионалистите в риболовния и туристическия бизнес (млади и на средна възраст) са мотивирани и убедени, че песча-туризмът е много добра поддържаща дейност за риболовния бизнес и може да подобри преживяванията на туристите;
- Организиране на песча туристически обиколки (учене, наблюдение, практика в риболовни дейности) и посещения на места с природно и културно наследство, включително под вода, по крайбрежието на Черно море;
- Посещения на традиционни рибарски селища и дегустиране на местната гастрономия (черноморска кухня), запознаване с риболовните традиции и работа, пазаруване на прясна уловена риба от рибари;
- Практикуване на песча туризъм в нисък сезон - април, май, септември и октомври за индивидуални туристи, силно заинтересовани от местния живот, традиции и култура, екотуризъм, традиционен риболов, а в разгара на сезона - за туристи с развлекателна цел;
- Практикуване на песча туризъм в партньорство с румънски рибари или с компании за песча туризъм.

Основните проблеми за развитието на песча туризма са браконьерството (и очевидната липса на крайбрежна полиция) и липсата на подходяща законова рамка, определяща или признаваща песча туризма, както и свързани с разрешения, сертификати, стандарти за безопасност, данъчно облагане. Въз основа на разговори с рибари, допълнителното сертифициране на лодката, за да се позволи присъствие на пътници/туристи на борда, инвестициите в осигуряване на безопасността на туристите, липсата на разрешение за нощен риболов, необходимостта от докладване на отпътуване може да се считат за основни пречки за песча туризма.

Същото се отнася и за Латвия, където песча туризмът е известен като дейност, но има голямо поле за подобрене. Местните рибари трябва да бъдат привлечани за участие в риболовни обиколки, да бъдат подкрепени да инвестират в оборудване, сертификат и разрешение за вземане на туристи на борда, включително през нощта. **Основен проблем е да се създаде ефективна мрежа между приемащите съоръжения, рибарите и туристическите агенции, за да се привличат туристи от целия ЕС.**